

jük, megtaláljuk a módját, lehetőségeit annak, hogy a református gyülekezetek zenei élete felvirágozzék, és a múltból átvéve azt, ami jó, elindulhassunk, és kialakíthassunk egy sajátos magyar református zenekultúrát.

Tardy László

A katolikus egyházzenesz a közelmúltban és ma

Tardy László a budavári Nagyboldogasszony (Mátyás-)templom karnagya, az Országos Magyar Cecilia Társulat világi elnöke.

Ahhoz, hogy egyházzeneszeink mai helyzetét megértsük, szükséges egy rövid történelmi visszapillantást tennünk: milyen volt az egyházzene-

nészek társadalmi és egyházi helyzete a múltban. Egészen a 40-es évek végéig a kántor, az egyházi karnagy köztisztviselőként álló, megbecsült személy volt, aki egyházzenei munkája mellett gyakran végzett elismert és társadalmilag is honorált zenei (karnagyi, tanári) vagy tanítói munkát. Az egyháztól, ha főállásban volt, állásának, rangjának megfelelő honoráriumot kapott, ha mellékfoglalkozásban végezte az egyházzenei szolgálatot, megélhetését, családját hathatósan segíthette a kapott tiszteletdíjából. Adottságainak megfelelően tanulhatott egyházzenét a tanítóképzőben vagy a Zeneakadémián, szakmai érdekeit hathatósan képviselte a Kántorszövetség és az OMCE.

Az 50-es évek elejétől ez a helyzet gyökeresen megváltozott: az egyházat megfosztották anyagi bázisának, intézményeinek nagy részétől, az egyházzenesz számára lehetetlenné vált — ha egyházi alkalmazott maradt —, hogy társadalmilag hasznos egyéb (zenei vagy tanítói) munkát végezhesen. Így nem csak anyagi megbecsülése süllyedt a minimálisra, hanem személyének társadalmi helyzete is. A Zeneakadémián megszűnt az egyházzenei tanszak, a tanítóképzőkben a kántortanítók képzése lehetetlenné vált. Az esztergomi egyházmegyében 1950-ben, majd a többi egyházmegyében később elinduló alapfokú kántorképzés először a felosztott szerzetesrendek számára szerveződött, hogy valamilyen módon továbbra is az egyház közelében tevékenykedhessenek. A későbbiekben, főleg a 60-as évek második felétől fellépő kántorhiány miatt, egyre több fiatal vállalkozott a kántori oklevél megszerzésére. Ekkor nyílt lehetőség a tanulmányi idő meghosszabbítására is (kettő ill. három „év” után négyéves lett a képzés), hogy a kántori munkához szükséges egyházzenei, liturgiai és hangszerismeretet a nulláról induló fiatalok is megszerezhessék. A 70-es évek elején elindulhatott a magasabb képzést nyújtó kántorképző tanfolyam, majd másfél évtized múlva az egyházkarnagyképző tanfolyam, melyek együttes képzési ideje öt év.

Míg az egyházzenesz társadalmi helyzete lényegében változatlan maradt, a II. Vatikáni Zsinat után egészen más lett „belső” helyzete az egyházban. A liturgikus reform és az anyanyelvű liturgia bevezetése, a hívek tanítása, felkészítése az egyházon belül „felértékelte”, megemelte a kántor munkájának, személyének fontosságát. A kántor a pap elsőszámú munkatársa lett, a

legtöbb helyen az oltárnál szolgáló pap és a kóruson működő kántor közötti távolság, mely igen gyakran a személyek távolságát is szimbolizálta, megszűnt. Az egyre növekvő paphiány pedig azt vonta maga után, hogy a kántort egyre jobban bevonták a plébánia, az egyházközség, a hitoktatás munkájába is. Így bár a kántori munkáért kapott anyagi juttatás továbbra is igen szerény maradt a legtöbb helyen, a többi munkáért kapott együttes bér, természetbeni juttatások (például kántorlakás) már családos emberek számára is megnyitották a pályát.

Anyagi szempontból az utóbbi évek változásai komoly gondot jelentettek számos plébánia számára: az új adó- és társadalombiztosítási előírások jónéhány plébániát arra kényszerítettek, hogy megváljanak főállású kántoruktól, mivel nem tudnák viselni a bruttósításból adódó terheket.

Bizonytalan a kántor jogi helyzete is: ma sincs kötelező erejű munkajogi szabályzat, amely az egyházközség mint munkáltató és a kántor (karnagy) számára egyértelműen rögzítené a kötelezéseket és jogokat. Ugyanígy szabályozatlan az egyházzeneész jogi státusza az állami oldalról is: nem vonatkozik rá a közalkalmazotti törvény, de például jár neki az 50 százalékos vasúti kedvezmény: hiányzik az állami elismerés az egyház által működtetett egyházzenei tanfolyamok esetében is. A megváltozott politikai helyzetben már a 80-as évek közepétől lehetővé vált, hogy olyan településeken, iskolákban, ahol évek óta hiányzott a zenei szaktanár és többszöri pályázat sem volt eredményes, a kántor, az egyházzeneész tanítsa az éneket, vezesse az iskola kórusát. Ám az egyházzeneész világi területen való alkalmazása — még ha meg is van a munkájához szükséges zenei tudása — az egyházi oklevél, diploma állami elismerésének hiányában az intézmény igazgatójának és az önkormányzatnak a jóindulatán múlik.

Trajtler Gábor

Az evangélikus egyházzeneész helyzete ma

Az egyházzeneész helyzetéről csak úgy beszélhetünk, ha a körülményekről, az egyházzenei környezetről is szót ejtünk, és abba helyezzük bele az egyházzenei szolgálatra vállalkozót, a kántort. Hogy a másat megérthessük, sajnos, a múltba kell visszakanyarodnunk. Egyházunknak a II. világháború után még voltak kántortanítói, akik tudtak orgonálni és kórusokat is vezettek. Voltak tanítóképzőink, ahol a kántortanítók nivós zenei oktatásban részesülhettek. Volt a Zeneakadémián az egyházzenei tanszaknak protestáns fakultása, amelynek Zalánfy Aladár, majd Gárdonyi Zoltán volt a vezetője. Innen kerültek ki kiváló egyházzeneészeink: Sulyok Imre, Kapi-Králik Jenő, Rezessy László, Peskó Zoltán.

Trajtler Gábor orgonaművész a Budapest-Deák téri evangélikus templom orgonistája, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos egyházzenei igazgatója

---